

На сьогодні одним із основних напрямів державної освітянської політики в Україні визнано модернізацію системи дошкільної освіти з урахуванням принципів демократизації, гуманізації, індивідуалізації педагогічного процесу. В її основу покладено пріоритетність дошкільної ланки в єдиній національній системі неперервної освіти, а основним завданням визначено своєчасне становлення і повноцінний розвиток життєвої компетентної творчої особистості з раннього дитинства.

З огляду на це, пріоритетним напрямом діяльності дошкільних навчальних закладів є спрямування освітнього процесу на реалізацію Базового компонента дошкільної освіти. Він скеровує педагогів на цілісний підхід до формування дитячої особистості, підготовку її до органічного, безболісного входження до соціуму, природного і предметного довкілля через освоєння основних видів життєдіяльності, а також у напрямку забезпечення реальної наступності та безперервності між дошкільною та початковою ланками, інтеграції родинного і суспільного виховання.

На виконання Базового компоненту дошкільної освіти України зміст освітньої роботи з дітьми КЗ «Дошкільний навчальний заклад №17 Вінницької міської ради» відповідає основним вимогам, його концептуальним засадам та реалізується через Освітню програму «Дитина» (освітня програма для дітей від 2 до 7 років, наук. кер. проекту – Огнев'юк В.О. / Міністерство освіти і науки молоді та спорту України, 2015 р.)

Відповідно до Програми розвитку КЗ «ДНЗ № 17 ВМР» на 2017-2020 н.р. та Плану роботи закладу на 2018 – 2019 навчальний рік, робота дошкільного закладу спрямована на вирішення пріоритетних завдань:

1. Створення екологопізнавального та здоров'язбережувального розвивального освітнього середовища
2. Розвиток креативності дошкільників як базової компетентності гармонійно-розвинутої особистості
3. Формування мовленнєвої компетенції дошкільників крізь призму соціалізації дошкільників
4. Створення особистісно орієнтованого освітнього середовища, в якому концептуальний розвиток педагога стане основою педагогіки партнерства на засадах дитиноцентризму.

Змістом Базового компонента дошкільної освіти визначено освітні лінії, що забезпечують засвоєння дитиною способів (механізмів), розвитку (саморозвитку), набуття нею знань, умінь і навичок.

Базовий компонент побудовано за освітніми лініями, що характеризують специфіку дошкільного дитинства, коли пріоритетним є розвиток і виховання, залучення дитини до різних видів діяльності, де задіяні її фізичний, психологічний та соціальний потенціали. Неодмінною умовою життєдіяльності є забезпечення гармонії між фізичним, емоційним, моральним, вольовим, соціальним та інтелектуальним розвитком.

Із метою проведення цілеспрямованого обстеження рівня засвоєння програмового матеріалу дошкільниками відповідно до 7 освітніх ліній Базового

компоненту вихователям було запропоновано оцінити досягнення дітей дошкільного віку за картою компетентностей.

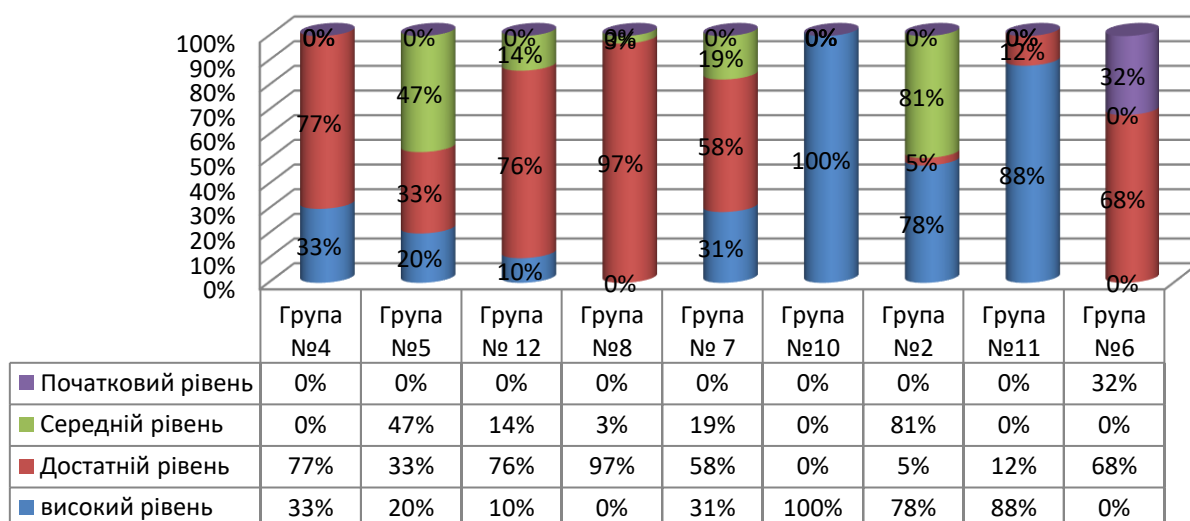
«Особистість дитини»

Із семи ліній розвитку дошкільника, виділених Базовим компонентом дошкільної освіти України, першою є лінія «Особистість дитини», матеріали якої висвітлюють:

- ✓ сутність і специфіку фізичного становлення особистості;
- ✓ вікову динаміку;
- ✓ завдання розвитку;
- ✓ особливості організації життєдіяльності дитини.

Фізичний розвиток дитини реалізується через фізичну активність. Отже, одним з важливих показників компетентності дитини є зрілість її фізичної активності, що характеризується розвитком м'язово-рухової та предметно-практичної вмілості дитини .

Діаграма №1
Моніторинг рівня фізичного розвитку дітей КЗ «ДНЗ №17 ВМР»
(станом на 25.05.2019 р.)

Рухову підготовленість дошкільників оцінювали , зіставляючи їх індивідуальні якісні і кількісні показники у виконанні основних рухів із середніми віковими нормами, рекомендованими Освітню програму «Дитина» (освітня програма для дітей від 2 до 7 років, наук. кер. проекту – Огнев'юк В.О. / Міністерство освіти і науки молоді та спорту України, 2015 р.)

Для всебічної оцінки рухової підготовленості педагоги враховували якість виконання рухових дій, зіставляючи їх з критеріями щодо техніки основних рухів у різних вікових групах.

Аналіз результатів , наведених у діаграмах, засвідчує, діти старших, середніх і молодших груп мають достатній фізичний розвиток. Зокрема, 34% дошкільників виконують норми , рекомендовані програмою, 64% дошкільників мають високі показники виконання основних рухів, 2 %- початкові

Рівень виконання вправ відповідає нормі.

Отже, позитивна динаміка щодо зацікавленості вихованців до збереження свого фізичного, психічного та соціального здоров'я, ціннісно- емоційного ставлення до

виконання оздоровчих процедур, сформованості вміння виконувати основні рухи та рівень розвитку фізичних якостей свідчить про ефективність проведення цілеспрямованої роботи вихователів на процес формування ціннісного ставлення до власного здоров'я в дітей дошкільного віку.

«Дитина в соціумі»

Головне завдання реалізації освітньої лінії «Дитина в соціумі» - розкрити дитині соціальний світ, допомогти їй здобути соціальний досвід та зрозуміти своє місце в соціумі як активного учасника. Не випадково освітня лінія нової редакції Базового компонента визначена першою серед інших одразу після освітньої лінії «Особистість дитини». Адже усвідомлення самої себе приходить до людини через ставлення до неї інших людей.

З огляду на результати спостереження за дошкільниками можна зазначити, що 84% дошкільнят зорієнтовані на спілкуванні і взаємодії з дітьми та чуйно ставляться до інших людей залежно від віку та статі, а 15% дітей лише ситуативно готові взаємодіяти з дорослими людьми різного віку.

Такий же відсоток дітей, а саме 84%, ініціюють дружні стосунки з тим, кому симпатизують, а 2% зовсім не схильні до міжособистісного спілкування.

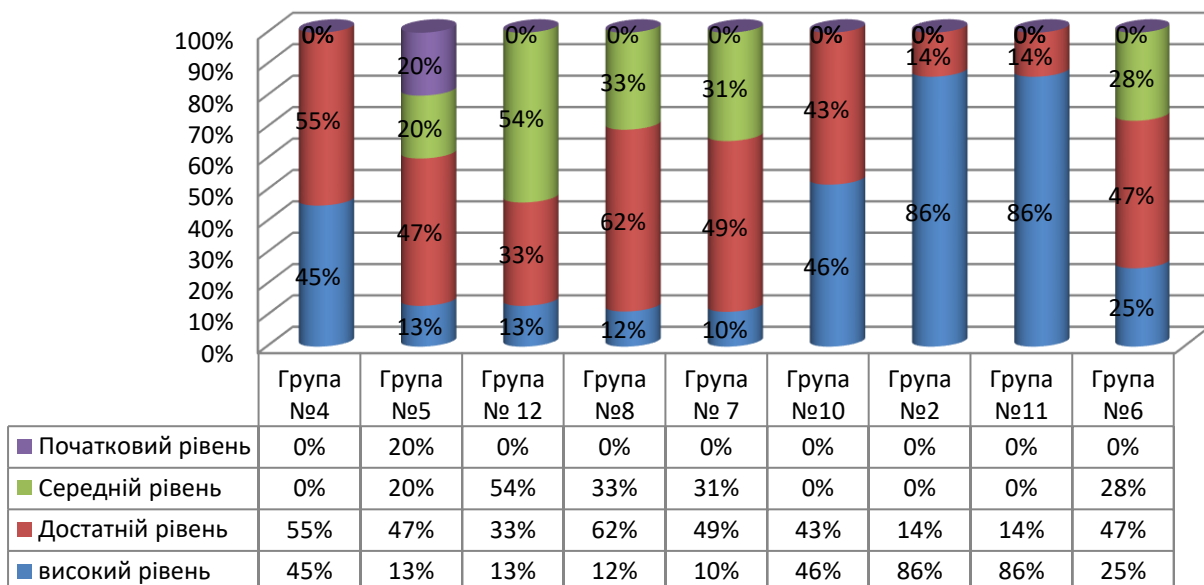
Зрозуміло, що таке ставлення формується частіше в дітей з позитивним емоційним досвідом взаємодії з оточенням.

Індивідуальна спрямованість родинного виховання є найпотужнішим чинником розвитку дитини. У родинному колі виховання відбувається природним шляхом – через уклад життя родини та її взаємин з оточенням.

Як показали результати роботи, визначальна роль сім'ї в розвитку дитини підтверджена 84% дітей, які усвідомлюють поняття «сім'я», поважаючи своїх рідних. Так, у старшому дошкільному віці 85% дітей відчувають себе повноцінним членом родини, прагнучи бути в присутності рідних «самим собою» (діаграма 2).

Діаграма 2

Показники засвоєння вимог освітньої лінії «Дитина в соціумі» Базового компонента дошкільної освіти(станом на 25.05.2019 р.)

На підставі аналізу результатів дослідження виявлено:

- ✓ 82% дітей виявляють інтерес і прагнення брати участь у будь-якій спільній справі;
- ✓ 68% дітей прагнуть бути справедливими та відповідальними, будуючи стосунки з однолітками на принципі толерантності.
- ✓ 71% дошкільників формують оцінку вчинків та взаємин людей, орієнтуючись на моральні стандарти, при цьому 6% дітей не мають сформованих зазначених здібностей.

«Гра дитини»

Освітня лінія «Гра дитини» передбачає розвиток у дітей творчих здібностей, самостійності, ініціативності, організованості в ігровій діяльності та формування у них стійкого інтересу до пізнання довкілля і реалізації себе в ньому.

Гра забезпечує задоволення ігрових уподобань кожної дитини, сприяє виникненню дружніх, партнерських стосунків та ігрових об'єднань за інтересами, спонукає до обміну думками, оцінювання себе й інших, заохочує до імпровізації, висловлювання власних оцінно-етичних суджень.

Найефективніше процес соціалізації в дошкільному дитинстві здійснюється через гру, оскільки вона є провідним видом діяльності дітей дошкільного віку. Особливо результативно процес соціалізації відбувається в ході сюжетно-рольових ігор, тому що такий вид ігор здебільшого спрямований на відображення дітьми в рольових діях та ситуаціях суспільної та побутової тематики, тобто пов'язаної зі сферою людської діяльності.

В підтверджені цьому свідчать наступні дані, які говорять про те, що майже 91% дітей зацікавлено ставляться до ігрової діяльності, впізнають та називають різні види іграшок (96%), а також сприймають іграшки як образ предмета реального світу.

Поряд з цим, практично четвертина вихованців лише частково виявляють імпровізацію, реалізуючи власні ігрові задуми (23%) та дотримуються ігрового партнерства, поведінки та етикету спілкування (72%). Причиною такого стану самодіяльної творчої гри виступає руйнування процесу становлення провідної діяльності, а також відсутність навичок спільної взаємодії та спілкування з однолітками.

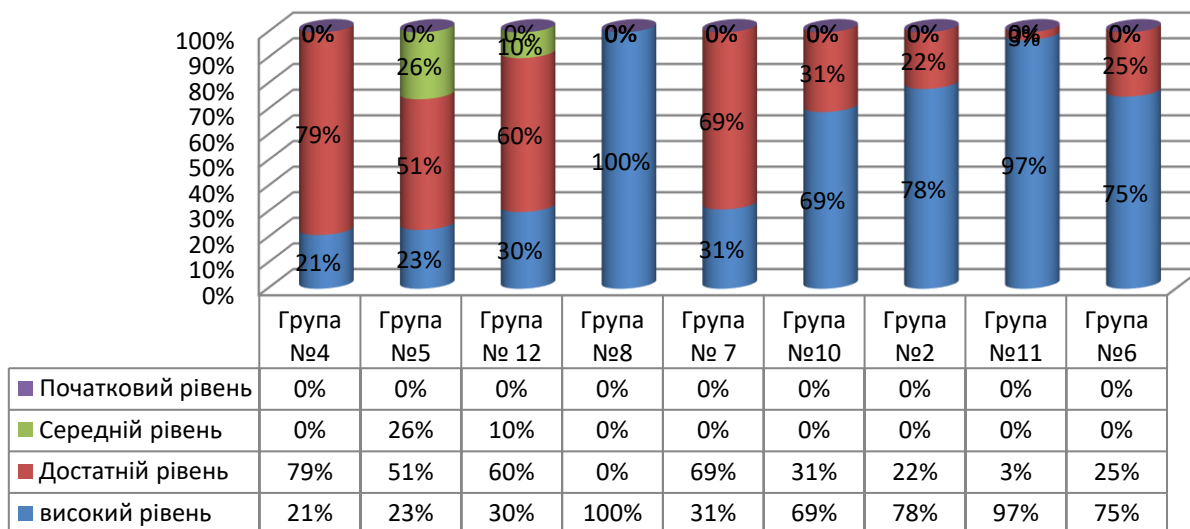
Так, в цілому 70% дітей розуміють, що гра має сюжет, ініціюючи її початок, а 4% вихованців взагалі не вибудовують різні сюжети під час ігрової діяльності взагалі.

Дані дали змогу прослідкувати наскільки соціалізовані дошкільники та на якому рівні сформовані соціальні компетентності, адже в ході сюжетно-рольових ігор відбувається демонстрація обізнаності дитини-дошкільника в життєвому просторі.

Тематичне вивчення засвоєння дітьми компетентностей показало, що майже 74% дошкільників виявили бажання відповідально ставитися до вибору та виконання ігрової ролі.

Високий відсоток (87%) дітей сприймають іграшки як образ предмету реального світу, хоча 12% дошкільнят лише частково дотримуються порядку в ігровому куточку, бережливо ставлячись до іграшок (діаграма 3).

**Показники засвоєння вимог освітньої лінії «Гра дитини»
Базового компонента дошкільної освіти (станом на 25.05.2019 р.)**

Результати дослідження дають підстави вважати, що ігрова діяльність позитивно сприяє вихованню гармонійно розвинутої особистості, адже гра є прикладом універсальної діяльності дошкільників, бо містить у собі багато можливостей інших видів діяльності - навчальної, трудової та спілкування.

«Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»

Освітня лінія «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» Базового компонента дошкільної освіти передбачає сформованість доступних для дітей дошкільного віку уявлень, еталонів, що відображають ознаки, властивості та відношення предметів і об'єктів навколишнього світу.

Показником сформованості цих уявлень є здатність дитини застосовувати набуті знання у практичній діяльності (ігровій, трудовій, сенсорно-пізнавальній, математичній тощо), оволодіння способами пізнання дійсності, розвиток у дитини наочно-дійового, наочно-образного, словесно-логічного мислення.

Освітня лінія «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» спрямована на:

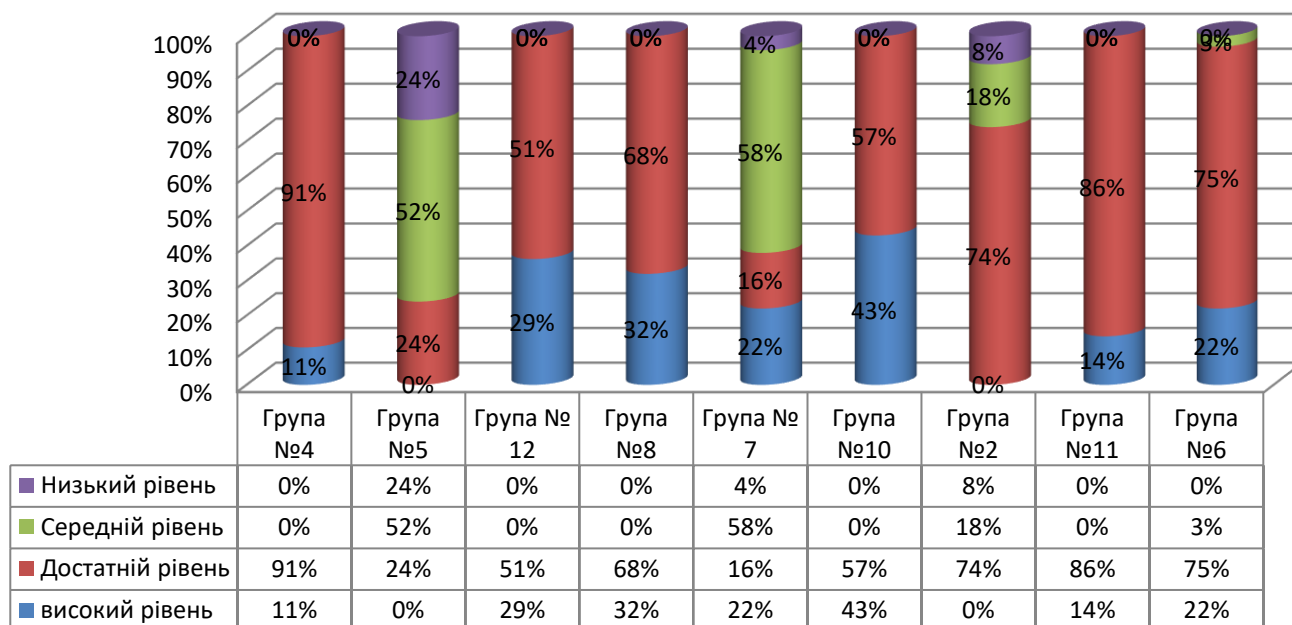
1. інтеграцію змісту дошкільної освіти;
2. формування у дітей:
 - пошуково-дослідницьких умінь;
 - елементарних математичних уявлень;
 - компетентної поведінки в різних життєвих ситуаціях.

В результаті діагностування було з'ясовано, що рівень розвитку пізнавальної сфери дошкільників залишається на достатньому рівні. Серед дітей, що мають високі показники вмінь та навичок порівнювати предмети за кольором, формою, величиною виявлено 87%, а класифікувати предмети за їх кількісними та якісними ознаками 78% в цілому по групах. У 31% дітей зазначено часткове засвоєння вимоги щодо дослідницько-експериментальної діяльності. Особливі труднощі викликає робота з формування економічної компетентності дошкільників. Дані

свідчать про те, що лише 2% дошкільнят легко орієнтуються в економічних поняттях, а у 30% лише частково сформована дана компетентність, у 52% зафіксовано початковий рівень сформованість дітьми елементарних економічних понять, набуттю дошкільниками навичок економічно доцільної поведінки і, як наслідок, на початковому рівні відбувається формування первинного економічного досвіду.

Діаграма 4

Показники засвоєння вимог освітньої лінії «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» Базового компонента дошкільної освіти (станом на 25.05.2019 р.)

Аналіз результатів показав, що у цьому віковому періоді є діти (71%), які виявляють пізнавальну активність, спостережливість та винахідливість, а дуже незначна кількість дошкільнят продемонструвала часткову (25%) сформованість пізнавальної мотивації. На жаль, 4% дітей не вирізняються наявністю сформованих проявів до пізнавальної діяльності

«Мовлення дитини»

Освітня лінія «Мовлення дитини» передбачає засвоєння дитиною культури мовлення та спілкування, елементарних правил користування мовою у різних життєвих ситуаціях. Оволодіння мовою як засобом пізнання і способом специфічно людського спілкування є найвагомішим досягненням дошкільного дитинства.

Мовленнєва діяльність дошкільника визначається відповідною віку мовленнєвою та мовною зрілістю, рівнем оволодіння елементами грамоти, сформованістю ставлення до використання слова у взаєминах з дорослими та дітьми, розвиненістю комунікативних здібностей.

Аналіз цільових спостережень за освітньо-виховним процесом дошкільного закладу дає підстави стверджувати, що в системі дошкільної освіти

спрощені уявлення про розвивальне середовище для формування мисленневих операцій відбувається при тісному взаємозв'язку мислення і мовлення.

Розвиток мовлення дошкільників неможливий без засвоєння звукової культури мовлення, яка є основою оволодіння мовою, підвищує здатність до орієнтування дошкільника у складних співвідношеннях граматичних форм, забезпечує освоєння морфологічної системи мови. Її складовими є фонематичний слух і правильна звукова вимова.

В результаті дослідження виявлено, що майже 69% дошкільників володіють опануванням фонематичним складом мовлення, 6% вихованців не розрізняють мовні та немовні, близькі та схожі звуки рідної мови та 12% дітей зовсім не здійснюють складовий аналіз слів.

У групах визначається позитивна динаміка щодо вільного володіння основними комунікативними навичками, вмінням ініціювати і підтримувати розпочату розмову (75%), усвідомлюючи українську мову державною (59%).

Словниковий запас, його обсяг і якість, доречна актуалізація слів під час говоріння – це все найважливіші складові мовленнєвого онтогенезу дошкільника. Від того, яка якість і кількість слів, якими володіють діти, залежить успіх вираження їх думок, почуттів, намірів, бажань.

На підставі аналізу результатів дослідження виявлено, що збалансованим словниковим запасом володіють 61% дітей, частково - 31%.

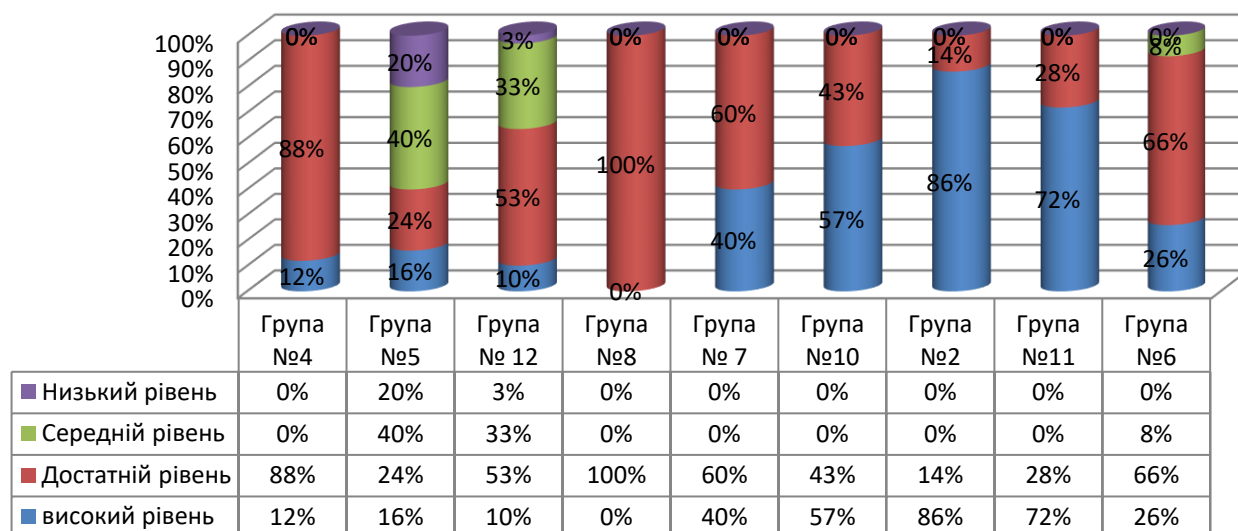
Розширення лексичного запасу слів дошкільників відбувається за рахунок усіх частин мови. 61% дітей вживають слова різної складності, з конкретним, прямим і переносним значеннями. Їх мовлення збагачують синоніми, антоніми, омоніми, метафори, багатозначні слова, фразеологічні звороти. На жаль, 30% дошкільнят не володіють достатнім рівнем фонетичної компетентності.

Моніторинг фонетичної компетентності дошкільників КЗ «ДНЗ №17 ВМР» (станом на 25.05.2019 р.)

Діаграма 5

**Показники засвоєння вимог освітньої лінії «Мовлення дитини»
Базового компонента дошкільної освіти_(станом на 25.05.2019 р.)**

Тому вдосконалення мовленнєвої діяльності має базуватися на активному поєднанні слова з практичною діяльністю дошкільника, на урізноманітненні й зростанні її змістовності, наявності належних мовленнєвих еталонів, а розумне поєднання традицій та інновацій у сучасній організації мовленнєвої роботи з дошкільниками забезпечить її ефективність, реалізацію завдань, визначених у новій редакції Базового компонента дошкільної освіти.

«Дитина у природному довкіллі»

З огляду на важливість дошкільного дитинства як базового періоду для формування способів пізнання, розуміння та відображення внутрішньої (психічної) та зовнішньої (Всесвіт) картини світу підкреслимо важливість базових компетенцій щодо розвитку способів пізнання та відображення дитиною світу.

Набуття природничо-екологічної компетентності дошкільників відбувається в різних видах діяльності і потребує практичного засвоєння дітьми системи доступних природничих знань. Базовий компонент дошкільної освіти визначає зміст освітньої лінії «Дитина у природному довкіллі».

Виховання в дошкільників любові до рідної природи починається з розвитку їх сенсорних відчуттів, формування системи знань про об'єкти та явища природи. Згідно з результатами спостереження, більша половина дошкільників (78%) обізнані з природним середовищем планети Земля та Всесвітом як цілісним організмом, а 25% дітей лише частково мають загальні уявлення про життя людей на планеті Земля. Майже 75% дітей знають про необхідність дотримання людиною правил доцільного природокористування. Такий же відсоток дітей сприймають природу як цінність, виокремлюючи позитивний та негативний вплив людської діяльності на стан природи.

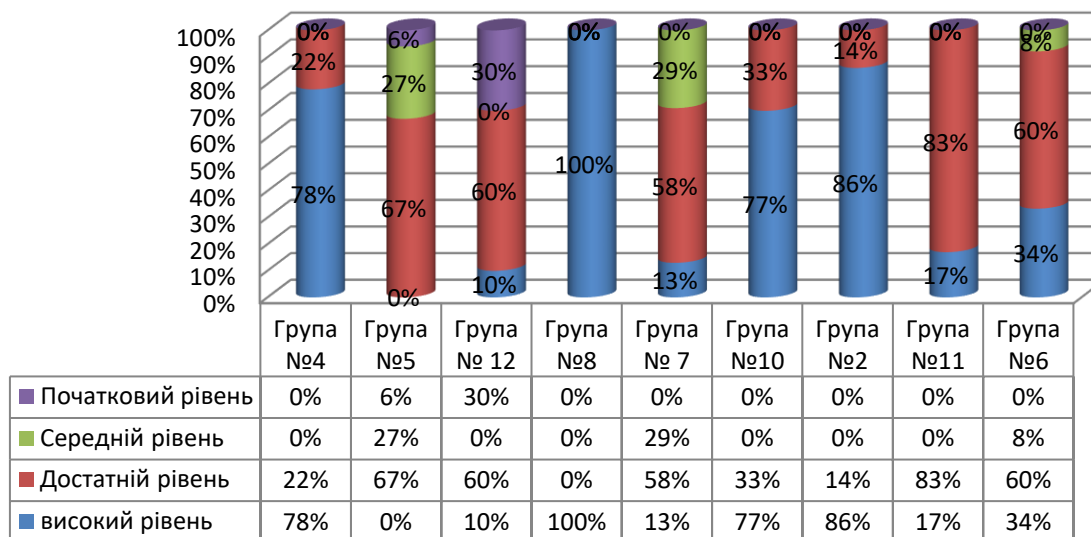
Головною умовою реалізації завдань екологічного виховання є створення еколого-розвивального середовища, яке сприяє вихованню в дошкільнят

екологічної вихованості, яка передбачає виважене поводження в довкіллі та знання правил безпечної поведінки в природі.

В підтвердження цьому є наступні дані, які говорять про те, що у 75% дошкільників сформовані навички піклування про збереження, догляд та захист природного довкілля.

Діаграма 6

Показники засвоєння вимог освітньої лінії «Дитина у природному довкіллі» Базового компонента дошкільної освіти (станом на 25.05.2019 р.)

Підсумовуючи результати педагогічного обстеження дітей, зазначаємо, що засвоєння вихованцями знань відповідно до вимог освітньої лінії «Дитина у природному довкіллі» на достатньому рівні.

«Дитина у світі культури»

Мета сучасної дошкільної освіти визначається не тільки кількістю знань, умінь і навичок, а й розвитком особистості в системі загальної культури.

Базовий компонент дошкільної освіти засвідчує, що кожна дитина розвивається, реалізується і самовизначається як особистість, ознайомлюючись з надбаннями матеріального та духовного світу, набуваючи навичок помічати корисне і прекрасне, долучаючись до його створення.

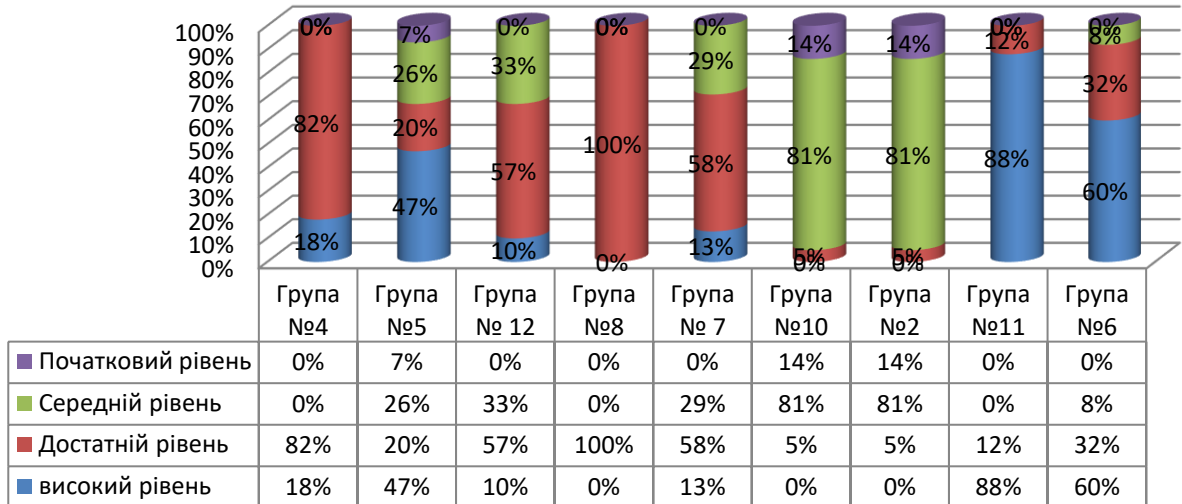
Проведення діагностики дало змогу зробити певні висновки щодо рівня сформованості компонентів особистісної культури дітей старшого дошкільного віку. За результатами тестування, 76% дітей виявили потяг до діяльності естетичного напрямку в різних його видах. Це природно, бо специфіка художньо-творчого розвитку дошкільнят обумовлена психологічними, інтелектуальними та художніми параметрами кожної вікової групи.

Пізнавальний інтерес до мистецтва, за результатами тестування, виявився таким: оволодіння необхідними технічними прийомами для передачі своїх почуттів у малюнку, ліпленні, аплікації, поєднуючи елементи різних видів мистецтва, зазначено як одне з домінуючих компетентностей (73%). Схильність до переймання

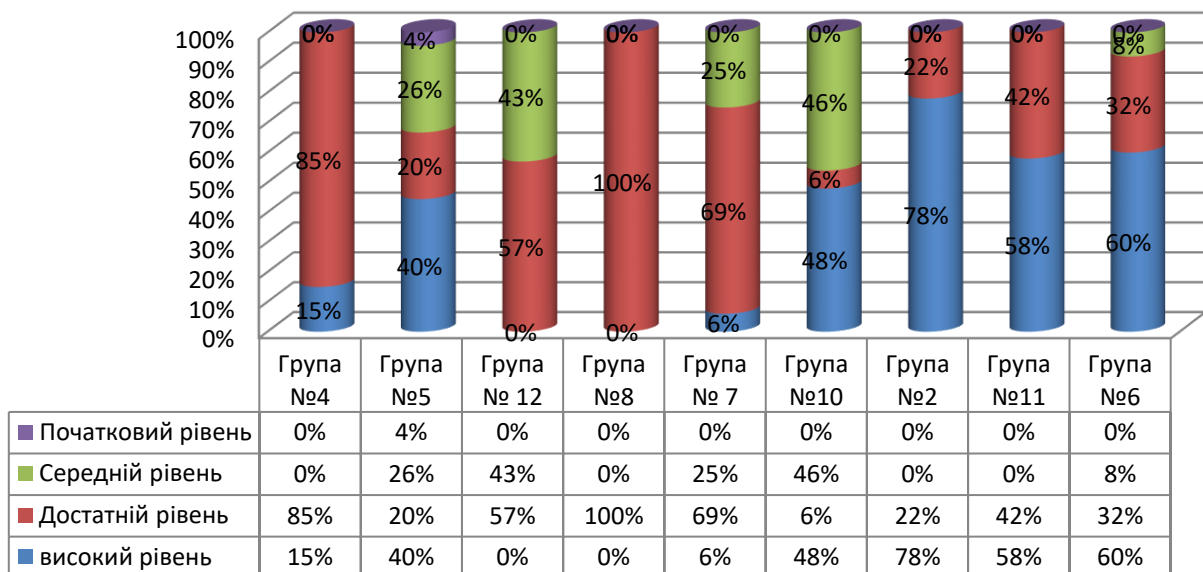
духовного потенціалу мистецького твору у власний досвід, виховуючи в собі риси улюблених персонажів, було виявлено у 5% вихованців .

Діаграма 7

**Показники засвоєння програмових вимог освітньої лінії
«Дитина у світі культури». Літературна скринька. (станом на 25.05.2019 р.)**

Освітня лінія «Дитина у світі культури».Образотворча майстерня.

Найвагомішими джерелами розвитку виразності дитячого мовлення є твори художньої літератури й усної народної творчості.

В результаті дослідження проаналізовано, що лише у половини (57%) вихованців сформовані комунікативні навички спілкування з приводу змісту і краси творів. При цьому, зауважимо, що у решти дітей (36%) лише частково розвивається естетика мовленнєвої культури.

Особливе місце у формуванні і розвитку творчої особистості, в дошкільному віці, займає спілкування з мистецтвом, яке дозволяє зрозуміти естетичні здібності та

відкриває необмежені можливості для їх удосконалення. Так, 59% дошкільнят в повній мірі реалізують здатність насолоджуватися мистецтвом, а 8% не володіють навичками пізнавати образну його специфічність.

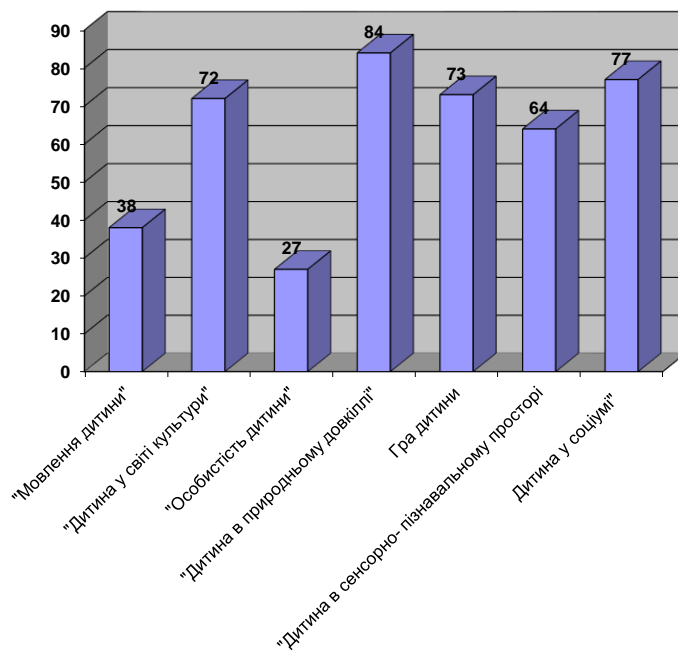
На превеликий жаль, 12% дітей не мають навиків рефлексії стосовно власного мистецького досвіду, а 37% лише частково виявляють художню активність як складову особистісної культури.

На наш погляд, низькі показники сформованості соціально-культурного розвитку свідчать про недостатній рівень їх естетичного досвіду, стереотипність мислення, що обумовлюється використанням у навчальній роботі з дітьми здебільшого репродуктивних методів навчання.

Ключовим етапом діагностики стало виявлення найбільш сформованих компетентностей відповідно до Базового компоненту. В наведеній нижче діаграмі представлені дані щодо засвоєння програмових вимог 7 освітніх ліній Базового компоненту (діаграма 8).

Діаграма 9

**Засвоєння дітьми дошкільного віку програмових вимог
7 освітніх ліній Базового компоненту (станом на 25.05.2019 р.)**

Моніторинг знань, умінь, навичок за лініями розвитку в групах дошкільного віку показав, що найменші показники належать таким освітнім лініям, як «Мовлення дитини», «Дитина у світі культури», та «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «Особистість дитини». Із семи ліній розвитку дошкільника, виділених Базовим компонентом дошкільної освіти України, найбільш сформованою є лінія: «Гра дитини», «Дитина в соціумі».